

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.025 у Хмельницькому
університеті управління та права імені
Леоніда Юзькова

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента Захарчука Віктора Миколайовича на дисертацію Коломійчука В'ячеслава Олеговича на тему «Правові засади кримінальної відповідальності та протидії рейдерству в Україні», подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Ступінь актуальності теми дисертації. Ситуація, яка склалася на даний час із рейдерство є складною, зважаючи на велике різноманіття злочинних «схем». Також в останні роки відбувається трансформація класичного «фізичного рейдерства» у нове - «реєстраційне». І чи не найбільш прикрим у зв'язку з цим є те, що нерідко саме норми чинного законодавства, завданням яких є створення ефективного механізму здійснення господарської діяльності, формують максимально зручне підґрунтя для того, щоб у царині господарських відносин з'являлись можливості для рейдерства. Типовою для вітчизняного законотворення є ситуація, коли начебто добрі наміри нівелюються невисокою якістю прийнятого нормативно-правового акту, зумовленою відсутністю належного теоретичного обґрунтування, ігноруванням правил законодавчої техніки, поспішністю в ухваленні рішень тощо.

Не дивлячись на наявність досліджень проблем кримінальної відповідальності за рейдерство, чимало питань, пов'язаних з кримінально-правовою характеристикою відповідних кримінальних правопорушень, їх системою, продовжують належати до числа дискусійних як у теорії, так і на практиці, а тому не можуть вважатись вирішеними остаточно. До основних варто віднести проблеми: відсутність законодавчого визначення поняття «рейдерство» і, водночас, надмірна різноманітність теоретичних визначень цього поняття, які дуже часто мають зовсім різний зміст; проблеми кваліфікації так званого «реєстраційного рейдерства»; необхідність розмежування окремих форм рейдерства; доцільність існування однієї статті, у якій будуть передбачені склади рейдерства; удосконалення кваліфікуючих ознак рейдерства; перегляд законодавчих підходів до санкцій за рейдерство; розроблення ефективних засобів протидії цьому негативному явищу, тощо.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації забезпечується широтою і різноманітністю

опрацьованої джерельної бази, критичним аналізом матеріалів правозастосовної практики, вдалою і продуманою логікою викладення матеріалу, яка дозволила автору виконати поставлену мету та визначені завдання.

Сформована структура дисертації дала можливість здобувачу послідовно і системно проаналізувати широкий спектр питань, які стосуються кримінально-правових проблем рейдерства.

При написанні роботи автор опрацював значний (всього 281 джерело) масив кримінально-правової, кримінологічної та історичної літератури, статистичну інформацію, здійснив аналіз роз'яснень Пленуму Верховного Суду України і Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, заглибився у численні нормативні акти регулятивного законодавства, завдяки чому дисертація значною мірою набула якості повноцінного дослідження.

Працюючи над дисертацією, В'ячеслав Коломійчук зміг забезпечити оптимальне співвідношення висвітлення фундаментальних кримінально-правових проблем (об'єкт кримінального правопорушення, заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, зміст умислу у кримінальних правопорушеннях із формальним складом тощо) і прагматичних питань тлумачення і вдосконалення кримінально-правових норм, присвячених рейдерству. Імпонує і те, що здобувач врахував здобутки як не лише кримінально-правової, але і господарсько-правової доктрини.

Достатньою виглядає емпірична база дослідження. Взагалі, опрацювання і використання дисертантом матеріалів правозастосовної практики заслуговує схвальної оцінки. По-перше, текст дисертації містить досить значну кількість посилань на конкретні процесуальні акти правозастосування, за допомогою яких вдало ілюструються законодавчі і теоретичні положення. По-друге, використання матеріалів правозастосовної практики набуло у дисертації вигляду узагальненого аналізу відповідних матеріалів та оперування одержаними внаслідок цього аналізу даними у підтвердження обстоюваних автором підходів. Це дозволило повному підійти до вивчення значного кола проблем, які залишилися поза увагою вчених, але мають важливе практичне і теоретичне значення.

Ознайомлення з роботою дозволяє зробити висновок про те, що В'ячеслав Коломійчук є сумлінним науковцем, який вміє логічно викладати та аналізувати теоретичний, практичний і законодавчий матеріал, формулювати виважені та узагальнені висновки, застосовувати різноманітні методи наукового пізнання.

Таким чином, достовірність та обґрунтованість положень, висновків та рекомендацій, отриманих у рецензованому дисертаційному дослідженні, забезпечена завдяки використанню належної джерельної бази, опрацюванню значної кількості вітчизняних нормативних актів, законодавства зарубіжних країн, судової практики, вірно обраним методам наукового пошуку.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, повнота їх викладу у наукових публікаціях.

Наукова новизна рецензованої дисертації полягає у тому, що в науковому дослідженні запропоновано нове бачення низки аспектів кримінально-правової характеристики рейдерства. Положення, які висуваються на захист загалом вдало структуровані дисертантом відповідно до встановлених вимог, є новими або містять значну частку новизни.

Варто звернути увагу на те, що автором вперше:

вироблено узагальнену та змістовну дефініцію поняття «рейдерство», що універсально визначає його суть, і у той же час охоплює його конкретні види та форми;

сформульовано багаторівневу систему кримінальних правопорушень, за якими можуть кваліфікуватися дії рейдерів;

сформовано висновок про недоцільність об'єднання в одній частині статті КК України таких діянь як «Вимога припинити займатися законною господарською діяльністю чи обмежити її» та «Захоплення єдиного майнового комплексу або його частини»;

запропоновано об'єднати у кримінальному законі норми ст.ст. 206 та 206-2 КК України з огляду на спорідненість їх мети та однаковий видовий об'єкт, сформулювавши таким чином консолідовану статтю з назвою «Рейдерство» та інше.

Основні результати дисертації відображені у 6 наукових статтях, 5 із яких включені до переліку наукових фахових видань України та у 7 тезах доповідей на конференціях, що відповідає вимогам, передбаченим постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44.

Основні положення дисертації, що виносяться на захист у належному обсязі відображені в анотації до дисертації, а її зміст відповідає встановленим вимогам. Текст дисертації викладено у науковому стилі, літературною державною мовою.

Оцінка відсутності / наявності порушення академічної доброчесності.

У дисертації звернення здобувача до ідей, думок інших науковців містять посилання на відповідні джерела. Порушень академічної доброчесності у тексті дисертації рецензентом не виявлено.

Разом з тим як і будь-яка по-справжньому творча праця, дисертаційне дослідження В'ячеслава КОЛОМІЙЧУКА не позбавлене **окремих вад і дискусійних положень**. Тому загальна позитивна оцінка дисертації не виключає

деяких зауважень і побажань, які носять рекомендаційний характер і, сподіваюсь, будуть використані автором у подальших наукових дослідженнях.

1. Автор вказує про те, що сутнісною ознакою вчинення рейдерських дій є їх вчинення кількома співучасниками. У зв'язку із цим видається доцільним виключити кваліфікуючу ознаку «Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб», якщо вони й так є «органічними» для цих діянь і, фактично, не впливають на ступінь їх суспільної небезпечності.

2. Традиційно для науки кримінального права видовий об'єкт є вужчим за родовий. Однак у роботі пропонується розуміння видового об'єкта майже повністю дублює родовий об'єкт. Визначення видового об'єкта варто уточнити і звузити.

3. Виділяючи додатковий факультативний об'єкт протидії законній господарській діяльності автор вказує про права людей. Однак очевидно, що в першу чергу порушення можуть зазнавати права юридичної особи, відмінні від майнових.

4. Сумнівним видається виключення ознаки про протиправну вимогу укласти угоду, як складову протидії законній господарській діяльності. У пропонованій автором редакції ст. 206 КК України фактично є відповідальність за схиляння до бездіяльності, а чинна редакція містить відповідальність і за схиляння до дії.

5. При характеристиці суб'єктивної сторони автор вказує, що у разі відсутності усвідомлення того, що особа подає підроблені документи, відповідальність за ст. 206-2 КК повинна виключатись. На мою думку, у подібних випадках можна вести мову про опосередковане виконання, коли одна особа, використовуючи необережність іншої особи або її необізнаність використовує її дії. Адже у роботі було вказано про те, що до таких дій досить часто залучаються особи, які лише формально подають документи для реєстрації юридичної особи і можуть не знати і не розуміти дійсний характер своїх дій.

Водночас висловлені зауваження і побажання мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Висновки:

1. Дисертація Коломійчука В'ячеслава Олеговича на тему «Правові засади кримінальної відповідальності та протидії рейдерству в Україні» є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що у своїй сукупності мають значення для розвитку доктрини кримінального права та правозастосовної практики.

2. Дисертація Коломійчука В'ячеслава Олеговича виконана і оформлена у відповідності до вимог, що передбачені передбачених Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах

вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), відповідає пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Здобувач Коломійчук В'ячеслав Олегович заслуговує на присудження йому освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент

**декан юридичного Хмельницького
університету управління та права
імені Леоніда Юзькова,
кандидат юридичних наук, доцент**

Віктор ЗАХАРЧУК